Міністерство освіти та науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства

Випуск 13

Засновано у 2003 році

Рівне – 2013 рік

ББК 71.0
А 43
УДК 008: 168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 13 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2013. – 218 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю. Л. – доктор філософських наук, професор Київського університету ім. Б.Грінченка
Баканурський А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент РДГУ (відповідальний секретар)
Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Дем'янчук О.Н. – доктор педагогічних наук професор Луцького інституту розвитку людини «Україна»
Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. – доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Кралюк П.М. – доктор філософських наук, професор НУ «Острозька академія»
Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника
Кушнаренко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Костюк Л.К. – кандидат історичнх наук, доцент РДГУ
Швецова –Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Яремко – Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевська Р. А. – доктор філологічних наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Брилін Б.А. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В. Г.**

ISBN 978-966-8124-77-9

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, призвіщ, дат, відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 29.11.2013 р.)

Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08. 2009 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

8. ***Ігнатов С. О.*** Саморозвиток і біо-енерго-інформаційний обмін людини / С. О. Ігнатов // Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості: Матеріали міжнар. наук-практ. конф. – Луцьк, 1994. – С. 452–454.

9. ***Ігнатов С. О.*** Деякі протиріччя світоглядно формуючих процесів буденної свідомості на основі принципів християнської моралі / С. О. Ігнатов // Зб. наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». – Острог, 2002. – Т. 6. – С. 278–283.

10. ***Ігнатов С. О.*** Мораль як атрибут людської природи / С. О. Ігнатов // Матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. – Д. : ІПШІ «Наука і освіта», 2003. – С. 35–38.

11. ***Ігнатов С. О.*** Духовність і духовне здоров'я : наук. зап. Серія «Психологія і педагогіка» (Моральне виховання на християнських цінностях) / С. О. Ігнатов. – Острог, 2001. – Вип. 2. – С. 50–55.

12. ***Ігнатов С. О.*** Синестетический полиморфизм звуко-цветового образа мира, формируемый творчеством И. Ф. Стравинского / С. О. Ігнатов. – Тези доп. Міжнар. наук. конф. «Стравінський та Україна», 15-17 черв. 2007 р. – Луцьк, ВДУ, 2007. – С. 55–57.

13. ***Капсикоров А. Я.*** Структура мировоззрения / А. Я. Капсикоров // Мировоззрение в структуре общественного сознания: [меж вуз. сб. науч. тр.] – М. : МГЗЛИ, 1992. – С. 28–43.

14. ***Луцишин П. В.*** Територіальна організація суспільства (основи теорії) : навч. посіб. / П. В. Луцишин, Д. Клімонт, Н. П. Луцишин. – Луцьк : Вежа, 2001. – 334 с.

15. Проблемы формирования коммунистического мировоззрения / под ред. А. М. Алексеева, Н. Г. Огурцова. – Минск : Нар. асвєта, 1975. – 205 с.

16. ***Радугин А. А.*** Философия: курс лекций / А. А. Радугин. – [2 изд., перераб. и доп.] – М. : Центр, 2001. – 272 с.

17. ***Рубинштейн С. Л.*** Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб : Питер, 2000.– 720 с.

18. ***Тонких А. С.*** Научное мировоззрение : понятие, структура. Функции / А. С. Тонких. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1980. – 145 с.

19. ***Чанышев А. Н.*** Види мировоззрения и генезис философии / А. Н. Чанышев // Вестн. Моск. гос. ун.-та. Сер. «Философия». – 1978. – № 4. – С. 48–59.

20. ***Черноволенко В. Ф.*** Мировоззрение и научное познание / В. Ф. Черноволенко. – Изд-во Киев. гос. ун-та, 1970. – 171 с.

21. ***Шинкарук В. П.*** Мировоззрение как форма общественного самопознания человека и способ практически-духовного освоения мира // Научное мировоззрение и социалистическая культура / [В. И. Шинкарук, В. П. Иванов, Н. И. Михальченко, И. В. Сохань и др.].– К. : Наук. думка, 1988. – С. 13–29.

22. ***Щербинин В. А.*** Научное мировоззрение и проблема активации человеческого фактора / В. А. Щербинин. – М. : Высш. шк., 1989. – 158 с.

Резюме

Представлені результати дослідження світогляду на основі біо-енерго-інформаційної моделі людини. Дискретність і пов'язана з цим суперечливість природи людини виявляється у властивостях світогляду. Показано роль ієрархії цінностей в структурі світогляду та життєдіяльності людини.

Ключові слова: *світогляд, свідомість, цінності, природа людини, життєдіяльність людини.*

Summary

Ihnatov S. O. Forming of hierarchy of values of man as process of harmonization of workaday world view

The article presents the results of worldview's explore based on bio-energy-information model of human's Readability and associated nature's inconsistency of man is manifested in the properties of outlook. It is shown an important role of the values hierarchy in the structure of humans' world outlook and vital activity.

Key words: *world outlook, consciousness, values, human nature, humans' vital activity.*

Надійшла до редакції 15.12.2013 р.

УДК 78.071:37(477)

М.Ю. Новоселецький –
канд. фіз.-мат. наук, доц. РДГУ

КВАНТОВА ФІЗИКА ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

Сучасний стан розвитку науки характеризується її тотальним впливом на всі сфери життя і діяльності людини. Сучасна наука, зокрема дослідження та результати наукової діяльності у фізиці акумулюють досягнення інших наук, виробляють світогляд, а також нове розуміння структури реальності фізичного світу. Розвиток фізики тісно пов'язаний з матеріальною та духовною культурою.

© Новоселецький М. Ю.

Неможливо зрозуміти продукт науки без аналізу проблеми її місця в культурі, урахування світоглядного, ціннісного, історичного, соціального і психо-фізіологічного аспектів наукової діяльності. Така багатомірна інтерпретація науки характерна для постпозитивізму, що фокусує увагу на розумінні наукової діяльності як соціально культурного процесу.

Розуміння науки, трактоване самими вченими, дозволяє враховувати взаємодію людських цінностей, світогляду, історичних та психологічних умов. Урахування культурної атмосфери дозволяє зрозуміти характер процесів, які явно або неявно проявляються у становленні наукової теорії.

Питання становлення і розвитку науки, зокрема фізики, розглядалися у переважній більшості у філософському аспекті. Серед вітчизняних філософів, працюючих у даному напрямі, слід назвати І. Карсавіна, Ю. Плюсніна, В. Лук'янець, О. Шаріпова та ін. Культурологічні аспекти висвітлені менше, оскільки суто натуралістичний підхід до науки, що акцентує увагу лише на ставленні теорії до об'єкта, ігнорує творчу, культурну діяльність суб'єкта. Наука є надзвичайно складним процесом пізнання, здійснюване у суб'єкті з урахуванням його внутрішнього світу, а значить, і культури. Отже, необхідна адаптація науки як до об'єкта пізнання, так і до культурного середовища. Вихідна ідея Е.Канта – пізнати людину через те, що вона робить. Для досягнення своєї мети людина завжди діє згідно усталених норм, що регулюють її досягнення. Норми конструктивні, оскільки сформульовані людиною і належать культурі. Вони – елементи пізнавального процесу, що відображають об'єкт пізнання, оскільки беруть участь у його осмисленні. Свідомість не лише відображає світ, але за його допомогою створює новий штучний світ, другу природу, культуру. Вироблення штучних, ідеальних моделей, за допомогою яких створюється друга природа – головна особливість в еволюції суспільства. У цих моделях є певний елемент ризику, оскільки вони поряд із знаннями несуть і незнання, що передують осмисленню. Наукова діяльність не довільна, оскільки детермінована рівнем розвитку матеріальної і духовної культури свого часу, а тому здатна ставити і розв'язувати лише такі проблеми, для яких уже визріли відповідні матеріальні і духовні передумови. Людина пізнає світ лише настільки, наскільки входить до сфери культури, і А. Пуанкаре, мабуть, одним із перших це усвідомив. Він вказував на необхідність амбівалентного обґрунтування науки, яка, з одного боку, є продуктом культури, оскільки базується на вільній діяльності людей, а з другого – наука враховує досвід, за допомогою якого зв'язується з зовнішнім світом [2]. Згідно Пуанкаре, умовності (моделі, гіпотези, припущення), якими суб'єкт користується, потрібні не для виживання людини, а для формування науки як феномена культури. У той же час, він виходить з того, що умовності накладаються на науку, а не на природу, що існує поза і незалежно від умовностей суб'єкта. Отже, повинен обиратися найзручніший спосіб пізнання об'єктивної дійсності, а не її адекватного представлення. Схильність до того чи іншого розуміння визначається способом мислення – звичного, сформованого еволюційним етапом розвитку, і не звичного, що ставить проблеми, розв'язання яких у надрах старого, звичного, неможливе. Прикладом цього є теорія відносності А. Ейнштейна. Його геніальність виявилася в критичному ставленні до питань, нав'язаних механістичним розумінням світу. Саме розуміння того, що ефір не є дещо, нав'язане природою, а є «походженням механістичної теорії», звільнило фізику від механістичного розуміння світу яг єдино можливого. Зрозумівши складності механістичного розуміння світу яг невизначеність мови класичної механіки, тобто культурного середовища, а не об'єкта, А. Ейнштейн зміг вийти за межі класичної механіки і заклав основи некласичної, квантової фізики, зокрема теорії відносності. У подальшому А. Ейнштейн неодноразово підкреслював, що його теорія не заперечує, а лише удосконалює поняття ефіру, оскільки на місце механістичного ефіру ставить ефір як електромагнітне поле [1; 178]. Це є прикладом верифікації наукової теорії не лише в науковому, а й культурологічному аспекті. Наукове пізнання – надбіологічий, культурологічний процес.

Теорія відносності, що докорінно змінила уявлення про простір і час виявилася неспроможною ні з'ясувати сутності взаємодії електромагнітного випромінювання і речовини, ні сприяти побудові адекватної картини внутрішньої структури атома. Для цього необхідно було перейти до системи понять, що сформували квантову теорію. Квантова теорія настільки радикально відходить від класичного способу мислення, що деяким вченим вона здавалася руйнівною силою відносно фізики, причому це можна віднести і до вчених, які самі зробили помітний внесок у розвиток квантових ідей. Так, Р. Фейман заявив, що «квантову механіку ніхто не розуміє», оскільки вона лише описує явища, замість того, щоб пояснювати [3; 139].

Спроби пояснити квантову механіку породили кілька її інтерпретацій, дискусія між якими продовжується впродовж тривалого часу. Переважна більшість вчених схильна до так званої копенгагенівської інтерпретації, розробленої Н. Бором, яка взагалі змінила уявлення про те, що потрібно розуміти під фізичною картиною світу [4; 20]. Хвильова картина структури процесів випромінювання, поширення і поглинання світла, як і неперервність, були незаперечними до кінця XIX ст. Таке розуміння процесів не дозволяло описати експериментальні закономірності теплового випромінювання, що поклало початок кризи класичної фізики. Вихід був знайдений, але для цього необхідно було висунути

гіпотезу, яка докорінно відрізнялася від тодішнього загальноприйнятого мислення – випромінювання не неперервний процес, а може здійснюватися лише у вигляді окремих порцій, названих квантами. Якщо гіпотеза має загальний характер, то вона повинна знайти підтвердження і в інших фізичних явищах. Дійсно, гіпотеза квантів була використана для інтерпретації явищ фотолюмінісценції та фотоефекту. Ейнштейн допустив, що як поглинання, так і збуджуване світло складається з квантів енергії [5; 103], тобто має корпускулярну структуру. Так у фізику увійшов дуалізм корпускулярної і хвильової картин, виявилися необхідними для пояснення явища випромінювання, але жодним чином не сумісні в жодній картині. Процес осмислення носить культурологічний характер, оскільки еволюціонували не лише понятійні категорії, а й сам процес усвідомлення сутності явищ. Дійсно, намагаючись прискорити синтез двох підходів до явища випромінювання, Луї де Бройль надав дуалізму універсальний характер, поширивши його на речовину – рух мікрооб'єктів супроводжується поширенням хвиль із довжиною , причому ці хвилі не були ні носіями енергії, ні імпульсу, тобто за природою їх не можна було співставити з електромагнітними, звуковими чи гравітаційними. Ця «безумна» ідея де Бройля не відразу сприйнялася науковою громадськістю, оскільки була незрозумілою. Сам автор уявляв хвилю-пілота, що «несе» на собі електрон. Пройшло чимало часу, поки звикли до думки, що у ній закладена інформаційна сутність – квадрат хвилі де Бройля визначає густину ймовірності перебування мікрочастинки у певному об'ємі у заданий момент часу.

Експериментальне підтвердження ці незвичні хвилі одержали в дослідах К. Девіссона і Л. Джермера з розсіювання моноенергетичних електронів кристалами нікелю. Хвилі де Бройля заклали основу зародження математичного апарату квантової механіки, основним рівнянням якого є хвильове рівняння Шредінгера. За своїм виглядом воно схоже на відоме у класичній фізиці рівняння коливань неоднорідної струни з усілякими вантажами і потовщеннями на ній, але сутність їхніх розв'язків різний. Складність полягає у поняттях, що пов'язуються з величинами, що задовольняють дане рівняння.

Хвильове рівняння було застосовне до атома гідрогену. З'ясувалося, що для електрона в атомі можуть бути не будь-які, а лише дискретні значення енергії, що відповідають його стаціонарним станам, а відтак потреба у постулатах Бора відпадає (при збереженні всіх позитивних результатів його моделі). У рівняння Шредінгера повірили, але залишалося не з'ясованим питання: що являє собою хвильова функція ? Якщо розв'язок коливної струни дає її «миттєві фотографії» – формулу струни в різні моменти часу, то формулу чого зображає – функція? Після численних дискусій дійшли згоди щодо статистичного трактування хвиль де Бройля.

Квантова механіка дає можливість замінити планетарну модель атома Бора. Пропоновані моделі не слід розуміти занадто буквально, оскільки це жодним чином не «фотографії атома». Ні за допомогою простих, ні за допомогою складних приладів не можна виміряти розподіл електронної щільності всередині атома, оскільки це неминуче його зруйнує. Практично за сто років не було жодного досліду, який би дозволив запропонувати іншу модель, тому доцільно говорити не про її істинність, а про те, наскільки вона допомагає пояснити і передбачити особливості атомних явищ. Насправді, виявляється, що і нема потреби у тому «як виглядає атом», оскільки практичні передбачення, які можна отримати з квантових рівнянь, дають змогу отримати багато інформації: як зміниться колір тіла під час нагрівання, яка спектральна лінія буде випромінена, передбачити форму кристалів і їх теплопровідність.

Але якби роль квантової механіки зводилася лише до побудови математичної схеми, яка б дозволяла отримувати відповідні результати, то створення механіки атома можна було б вважати завершеним. Фізика покликана дати раціональну картину світу. Виконати настільки велику програму, вдаючись лише до одних формул і чисел, не можна. Для цього потрібні образи і відповідні їм поняття.

Імовірнісне трактування явищ мікросвіту не було сприйняте беззаперечно, оскільки будь-яка теорія неминуче повинна переборювати устояні стереотипи мислення. Але дивним є те, чому багато визначних фізиків, у тому числі і творців квантової механіки (Планк, Ейнштейн, Шредінгер та ін.), сумнівалися в її основних положеннях і завершеності, причому їхні сумніви з роками не змінювалися, незважаючи на вражаючі успіхи квантової механіки. Сутність заперечень зводиться до заперечення ймовірносної інтерпретації квантової механіки й усталеного в ній визначення «стан фізичної системи». У рамках квантової механіки всі питання про справжні характеристики індивідуальних квантових об'єктів не піддаються спостереженням, заборонені. Для подолання даної заборони було зроблено безліч спроб ввести в теорію так звані приховані параметри, які детально описують «справжні» властивості об'єктів, знання про які втрачаються, усереднюючи відповідно до введених параметрів. Але всі ці спроби виявилися марними і не сприяли збагаченню квантової теорії.

Усемогутність людського розуму нелегко співвідноситься з відкритою людиною межами знання.

Дійсно, одночасне використання понять «частинка» і «хвиля» є обмеженими. Чисельно це обмеження визначається співвідношенням невизначеності, де – невизначеність координати, – невизначеність імпульсу. Одночасно визначати і координату, і імпульс частинки не можна точніше, ніж це допускає співвідношення невизначеності. Це обмеження є незмінним законом природи і жодним чином не пов'язане з недосконалістю наших приладів. Сила науки і проявляється у тому, щоб відкрити закони природи, їх зрозуміти і використовувати. Координата й імпульс частинки як точні фізичні величини одночасно не існують. Принципово не існує така процедура їх вимірювання, яка б привела до їх точного визначення. Це не суб'єктивна неповноцінність експериментаторів, а об'єктивний закон природи.

Принцип невизначеності не заперечує факту існування координати та імпульсу як точних фізичних величин: він лише стверджує, що ці величини не існують одночасно як точні. Кожну з них можна як завгодно точно виміряти. Це твердження означає відмову від традиційних фізичних уявлень. Коли йдеться про траєкторію частинки, то розуміємо, що для кожного моменту часу її положення (координата) і швидкість (імпульс) визначені. Принцип невизначеності позбавляє смислу поняття траєкторії, коли мова йдеться лише про мікрочастинки. Таким чином, квантова механіка створила особливу концепцію механічного руху – не за траєкторією. Рух траєкторією можливий завдяки точному передбаченню майбутнього, знаючи минуле. У квантовій механіці передбачення має ймовірносний характер, тобто закони квантової механіки описують не самі величини, а ймовірності їхньої появи. Можна, наприклад, визначити ймовірність того, що електрон виявиться в тій чи іншій точці простору, але не можна передбачити заздалегідь, в яку саме точку він потрапить. Упевнені, що рух класичної частинки пов'язаний з траєкторією, бо не пов'язали з необмеженою можливістю здійснювати вимірювання, не впливаючи на саму частинку. Для випадку квантової частинки такої можливості не має, оскільки постійна Планка h хоча і мала, але має скінчену величину. Отже, є підстави стверджувати, що координата та імпульс мікрооб'єкта не є спільними фізично реальними поняттями в одному і тому ж стані. Може бути одне або інше, або обидва з деякою невизначеністю. Не має сенсу запитувати, чи тому їх не можна виміряти, що вони не можуть разом існувати, чи навпаки, вони разом не існують, тому що їх не можна одночасно виміряти. Це те саме твердження.

Список використаної літератури:

1. ***Аронов Р. А***. Две точки зрения на природу физической реальности / Р. А. Аронов // Философ. науки, 1999. – № 6.

2. ***Пуанкаре А.*** О науке / А. Пуанкаре. – М., 1983.

3. ***Фейнман Р.*** Характер физических законов / Р. Фейнман. – М., 1968.

4. ***Шредингер Э***. Новые науки в физике / Э. Шредингер. – М., 1976.

5. ***Эйнштейн А.*** Собр. науч. тр., т. III / А. Эйнштейн. – М., 1966.

Резюме

Появу некласичної фізики можна пов'язати з радикальними змінами в самих підставах науки. Розглянуті вище приклади показують еволюцію людського мислення, що в кінцевому варіанті призвели до нетривіальних розмірковувань, які склали підвалини нового етапу розвитку фізики, що розвивається в контексті культури та відображає її вплив. Її фундаментальні теорії не можуть бути визнані як несуперечливими та послідовними. Означені тенденції є проявом тих процесів, що відбуваються в культурі.

Ключові слова: *некласична фізика, культура, сучасне суспільство.*

Summary

Novoseletskiy M. Y. Quantum physics as phenomenon of culture

Appearance of no classical physics can be bound to the radical changes in the grounds of science. Examples are considered higher show the evolution of human thought, that in an eventual variant resulted in the non-trivial reasoning, which laid down foundations of the new stage of development of physics which develops in the context of culture and represents her influence. Her fundamental theories can not be acknowledged as no conflicting and successive. The noted tendencies are the display of those processes which take place in a culture.

Key words: *neoclassical physics, culture, modern society.*

Надійшла до редакції 25.11.2013 р.

ЗМІСТ

Постоловський Р.М. IX Всеукраїнська науково-практична конференція в м. Рівне в системі наукової творчості України 3

Виткалов С.В., Виткалов В.Г. Тенденції наукового пошуку в сучасній Україні крізь призму IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурний простір України у розмаїтті виявів» (м. Рівне) 5

РОЗДІЛ І.
ТЕОРЕТИЧНО- МЕТОДОЛОГІЧНІ.ПИТАННЯ КУЛЬТУРИ 9

Ігнатов С.О. Формування ієрархії цінностей людини як процес гармонізації буденного світогляду 9

Новоселецький М.Ю. Квантова фізика як феномен культури 13

Ясінський М.М. До питання формування енергетичної теорії культури 17

Радзієвський В.О. Про класифікацію українських субкультур у період фашистської окупації 19

Мирончук М.О., Даюк Ж.Д. Музичне виконавство як соціокультурне і художньо-творче явище : історичний аспект 25

Білозуб Л.М. Пісенна творчість як джерело української музичної культури..... 29

Чорна К.В.Телебачення та його вплив на масову свідомість 33

РОЗДІЛ ІІ.
РЕГІОНАЛЬНА КУЛЬТУРНА ПРАКТИКА 38

Курочкін О.В. Масові свята Німеччини : від тоталітаризму до демократії 38

Карпова О.Л., Магеря О.П. Традиції розвитку масового свята в Україні 41

Охманюк В.Ф. Соціально-історичний та культурний розвиток Черкаської Звенигородщини: сіл Моринці та Шевченкове – малої батьківщини Т. Шевченка 45

Кузьмик О.М. УНР періоду Директорії: спроба державного перевороту в м. Рівному В. Оскілком 49

Підцерковна Я.Й. Традиційний дитячий одяг у родильній обрядовості населення Західного Полісся 52

Павлуш К.О. Особливості знакової системи купальської традиції 58

Безик Г.І. Народне вбрання Великоберезнянського району та с. Люта в Закарпатті у міжвоєнний період (художньо-стилістичні особливості, культурні взаємовпливи) 61

Дзвінка Т.Р. Зародження саксофонового виконавства на Рівненщині (30 – початок 60-х років XX століття) 65

Кучина Н.І. Поширення книги в сучасній Україні: регіональний аспект 69

Ковальчук Р. В., Омельчук І.С. Формування архітектурно-планувальної структури Театральної площі міста Рівне у 1950-х рр. 75

Волчек О.А. Суспільно-культурні процеси в хоровому мистецтві Чернігівщини на зламі 80-90-х років XX століття 77

Глущук О. Г., Соїч В. Торгово-розважальні центри як сучасні заклади організації дозвілля громадян (на прикладі м. Рівне) 81

Міненко Т. Постать Людвіга Котлара у розвитку музичної освіти Рівненщини 83

Мартинюк Т. Особливості експерименту в дозвіллєвій сфері крізь призму діяльності культурно-дозвіллєвих комплексів 86

РОЗДІЛ III.
МИСТЕЦТВО В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІ 90

Мельничук А. Українська православна церковна музика в її національному самовияві 90
Корольчук В.А. Скрипкове мистецтво XX століття у контексті еволюції інструмента та виконавських проблем 93
Сахарчук Р.В. Принцип еклектики в народно-оркестровому репертуарі 96
Старовойт С.Л. Питання перекладення барокової музики для баяна: Концерт f-moll з циклу «Пори року» (ч. I) А. Вівальді 100
Заруцька Л.В. Жанрово-стильові особливості джазу та їх відлуння в творчості композиторів академічного напряму XX ст. 104
Янчук Н.М. Український джаз на сучасному етапі 108
Любченко С.В., Даюк Ж.Ю. Сучасні рок-фестивалі в Україні : тенденції та перспективи розвитку 112
Верещук К.В. Особливості **розвитку стилістики в естрадній музиці 115**
Колеснікова Л.А. Сучасні тенденції розвитку концертно-камерного жанру 118
Корнутяк А. Мистецьке життя опери Дж. Верді «Отелло» на Львівській оперній сцені 123
Стасюк А. Київський камерний хор ім. Б. Лятошинського : етапи становлення, розвитку і творчих злетів колективу 127
Цюлюпа Н. Л., Сушко Б. Конкурси і фестивалі в процесі становлення музиканта - виканавця в баянному та акордеонному мистецтві 131
Брояко Н.Б. Виконавська культура бандуриста: проблеми артикуляції 134
Ясінський М.М. Українське наївне мистецтво : до витоків образності 138

РОЗДІЛ IV.
ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ 142

Кравченко Г.В., Піддубська І.В. Моделювання як метод пізнавальної діяльності студента 142
Скнар О.І. Психолого-педагогічна підготовка магістрів соціально-культурної сфери в контексті Болонського процесу 146
Сойчук Р.Л. Виховання національної гордості у юнацькому віці в сучасному культурному просторі 150
Русакова Л.І. Соціально-естетичне виховання студентів засобами культури та мистецтва 154
Тадля О.М. Удосконалення діяльності студентського клубу з організації молодіжного дозвілля 157
Чехуніна А.О. Психологічна установка в процесі формування музичного сприйняття у студентів спеціальності «Культурологія» при вивченні курсу «Історія музичного мистецтва» 161
Рєпін А. Поняття «Педагогічна майстерність» у працях сучасних науковців 166
Лабунець В.М. Специфіка формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музики в процесі колективного народно-інструментального музикування 170
Гунько Н.О. Формування вокально-виконавської надійності педагога-музиканта як складової його професійної культури 173
Михнюк В., Черуха А.А. Молодь як суспільно-демографічна група: порівняльна характеристика двох епох 177

Ковальчук Л.О. Естетичні чинники виховання творчої особистості в коледжі 181
Цицирєв В.М. Диригентсько-оркестрова практика як складова виховання професійного музиканта: окремі психологічні аспекти 186
Крусь О. П. Музичний фольклор Волині в контексті підготовки майбутніх вчителів музики 190
Крижановська Т.І. Робота з підручником у курсі «Методика викладання художньої культури» 192
Крижановська Т.І., Шандалюк Т.В. Краєзнавча інформація як засіб активізації мислення підлітків в умовах уроків музичного мистецтва 195
Гайдейчук Н.О. Пісенний бандурний репертуар для дітей як науково-методична проблема 198
Манелюк Д.І. Формування балетмейстера-постановника на заняттях із дисципліни «Мистецтво балетмейстера» 201
Манелюк Е.В. Розвиток образного мислення у дітей на заняттях із хореографії: на прикладі молодшої групи зразкового ансамблю сучасного танцю «Діалог» КЗ «РМПК» 204
Глущук О. Г., Трохимчук М. Соціальні мережі як форма проведення дозвілля молоді 207
Дудка С.-Р. Українська культура в контексті впливу інших культур 209

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 13

Наукове редагування, упорядкування і коректура – ***проф. Виткалов В.Г.***
Комп'ютерний набір, верстка та макет – ***доц. Виткалов С.В.***
Відповідальний за випуск – ***Виткалов В.Г.***

Підписано до друку 29.11.2013. Замовлення № 152/1.
Формат 60x84 $^{1}/_{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 24.5. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 13 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2013. – 218 с.

Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

ISBN 978-966-8424-77-9

ББК 71.0
УДК 08: 168.522

Редакційно – видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12